

ОРИГІНАЛЬНІСТЬ ТВОРУ: ЗАКОНОДАВЧІ НОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Юрій Рябченко

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри приватного права Державного податкового університету
ORCID: 0000-0002-1328-700X*

Стаття присвячена висвітленню законодавчих новацій щодо визначення оригінальності твору як об'єкта авторського права, визначенню перспектив їх реалізації у науковій та правозастосовній сферах. Надано оцінку законодавчої дефініції оригінальності твору в пункту 35 статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» у контексті імплементації норм законодавства ЄС у національне законодавство. Стверджується, що оригінальність твору закріплена як критерій охороноздатності твору. Обґрунтовано існування у національній системі захисту авторського права «презумпції оригінальності» літературних і художніх творів.

Ключові слова: оригінальність, творіння, творчий характер, охороноздатність, доказування, презумпція, правосуддя

Постановка проблеми. Відповідно до статей 2, 15 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів від 24 липня 1971 року (далі — Бернська конвенція) [1] виникнення правової охорони літературних і художніх творів пов'язується з наданням їм об'єктивної форми вираження. Ця позиція знайшла відображення у постанові Пленуму Верховного суду України від 4 червня 2010 року № 5, відповідно до пункту 18 якої авторське право на твір виникає з моменту надання йому будь-якої об'єктивної форми. При цьому конкретний результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею, якщо не доведено інше [2]. Зазначені положення набули широкого застосування у судовій практиці [3]. Таким чином, у судових справах про захист авторських прав позивач, як правило, не повинен доказувати творчий характер своєї праці, якою створено твір, а відповідач може доказувати відсутність у творі позивача ознак оригінальності. Такий підхід є усталеним у національній судовій практиці.

Першого січня 2023 року набув чинності Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 1 грудня 2022 року № 2811-IX [4] (далі — Закон 2811-IX), у якому закріплено дефініції оригінальності твору (п. 35 ст. 1 Закону 2811-IX) та твору як об'єкта авторського права (п. 56 ст. 1 Закону 2811-IX). Отож тепер предметом судового пізнання є не лише творчий характер праці автора, а й ознаки оригінальності у самому творі. Такий підхід є ближчим до практики Європейської спільноти, де саме оригінальність визнана критерієм охороноздатності (ч. 3 ст. 1 Директиви 2009/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про правову охорону комп'ютерних програм (далі —

Директива 2009/24/ЄС [5]; ст. 6 Директиви 2006/116/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2006 року про строк охорони авторського права і деяких суміжних прав [6]; п. 23 рішення Суду справедливості Європейського Союзу від 11 червня 2020 року у справі «Brompton Bicycle Ltd v Chedech/Get2Get» [7, para 23]).

Окремі зарубіжні держави (Франція, Велика Британія), а також у деяких випадках Суд справедливості Європейського Союзу (далі — Суд справедливості ЄС) іноді демонструють протилежний підхід: тягар доказування оригінальності творіння у суді покладається на автора-позивача. Це пояснюється застосуванням загальних положень про несення кожною стороною тягаря доказування власних аргументів [8; 9; 10, para 7]. У окремих національних публікаціях ставиться питання про часткове запровадження такого підходу й у національну судову практику:

- 1) скасування «презумпції оригінальності» твору;
- 2) покладення на автора-позивача тягаря доказування ідентичності його твору та твору відповідача [8].

Усе викладене актуалізує проблематику застосування презумпції творчого характеру праці автора та розподілу обов'язків доказування наявності/відсутності у творі ознак оригінальності.

Літературний огляд. Ознаки твору як об'єкта авторського права, а також ознаки об'єкта авторського права як родової категорії були предметом наукових досліджень протягом достатньо тривалого часу. Необхідно виокремити роботи таких дослідників як А. А. Кетрарь [11], С. М. Клейменова [12], А. С. Штефан [13], О. О. Штефан [14]. У цих роботах, у межах проблематики, приділено увагу й аспектам оригінальності твору. Окремо варто згадати роботу Ю. М. Капіці щодо уніфікації та гармонізації законодавства з охорони прав інтелектуальної власності держав-членів ЄС та законодавства України [15]. Утім ці дослідження не враховують окреслених законодавчих тенденцій.

Проблематика оригінальності творіння знайшла достатньо широке висвітлення у науковій літературі Європейської спільноти (М. Левін [16], Т. Рендаз [17]; А. Лукас-Шлоттер [18]; Е. Розаті [9] та деякі інші). У тісному зв'язку з науковими надбаннями ЄС відбувається опрацювання цієї проблематики й у Великій Британії [19].

Мета дослідження: вирішення питання щодо співвідношення у національній системі авторського права понять «оригінальність твору» і «творчий характер» діяльності автора в ході його створення. Отримані результати дають змогу висловити авторську позицію щодо:

- 1) можливості застосування презумпції оригінальності твору;
- 2) розподілу обов'язку доказування наявності/відсутності ознак оригінальності у творі.

Виклад основного матеріалу. Поняття оригінальності творіння як умови надання йому правової охорони з'явилося у європейському просторі (у національному законодавстві держав) ще до початку активних процесів гармонізації авторського права ЄС. Так, у своєму рішенні від 7 березня 1986 року Касаційний суд Франції погодився з висновком суду першої інстанції про те, що докладення автором персональних зусиль, які виходять за межі автоматичної та обов'язкової логіки, а також вираження цих зусиль в унікальній структурі програми означає, що у програмному забезпеченні, розробленому паном Х., наявний його особистий інтелектуальний внесок [20].

В авторському праві ЄС критерій оригінальності вперше закріплено як умову надання охорони об'єкту авторського права у Директиві 91/250/ЄЕС від 14 травня 1991 року про правову охорону комп'ютерних програм. Комп'ютерна програма визнається оригінальною в тому сенсі, що вона є власним інтелектуальним твором автора [15, 121–122; 21]. У пункті 8 Директиви 2009/24/ЄС вказується, що критеріями оригінальності комп'ютерної програми не можуть слугувати її функціональність чи естетичність.

Концепція оригінальності набула подальшого розвитку в низці рішень Суду справедливості ЄС у вигляді таких положень:

1) оригінальність визнається єдиним критерієм правової охорони всіх об'єктів авторського права;

2) частини твору теж захищаються авторським правом, оскільки поділяють оригінальність усього твору;

3) оригінальність твору, що виражений у текстовій формі (літературний, художній твір), виражається у виборі, послідовності та поєднанні слів, за допомогою чого автор оригінально розкриває свою творчість і досягає результату;

4) критерію оригінальності не можуть відповідати компоненти предмета, які відносяться лише технічною функцією;

5) самого по собі застосування професійних знань та навичок в ході створення творіння недостатньо для визнання його оригінальним [7, para 23, 27; 17; 22, paras 6, 11, 35, 37, 38, 45; 23, paras 30, 49, 54; 24, para 19].

Основою авторського права ЄС, у тому числі й з питань визначення оригінальності творіння, називаються положення Бернської конвенції [18, 34–35]. Розмежовуються поняття оригінальності за положеннями законодавства ЄС та за положеннями м'якого права Великої Британії [9, XII]. Розглядається проблематика меж оригінальності, зокрема доктрина «дрібних змін», у співвідношенні з такими поняттями як «авторство», «творчість» у контексті авторського права [9, 6–7].

Генеральний адвокат Санчес-Бордона висловлює тезу про те, що визначення ступеня оригінальності творіння як умова надання цьому творінню правової охорони авторським правом належить до компетенції (внутрішнього законодавства) держав-членів, а отже якщо визнання певного творіння об'єктом авторського права не ставилося під сумнів під час провадження у національному суді, то і Суд справедливості ЄС не повинен вирішувати цього питання [25, para 28].

Аналіз основних законодавчих актів держав-членів Євросоюзу у сфері авторського права у взаємозв'язку з національними науковими джерелами свідчить про встановлення взаємозв'язку між твором та особистістю його автора, твір має відображати особистість автора. Оригінальність є вираженням такого зв'язку. Так, відповідно до статті L111-2 Кодексу Франції про інтелектуальну власність суб'єктом виключного немайнового права на розумовий твір є автор розумового твору [26]. За доктриною авторського права Франції ця норма ґрунтується на понятті оригінальності як відбитку особистості автора та як умови надання охорони твору [27; 28].

Подібним є зміст положень параграфу 2 Закону Німеччини про авторське право [29], статей 1, 10 Закону інтелектуальної власності Іспанії [30], статті 1 Закону про авторське право та суміжні права Польщі [31], статті XI.175 Кодексу господарського права Бельгії [32], статей 2575, 2576 Цивільного кодексу Італії [33]. Так, у есе про базові знання з авторського права Ю. Канерт та Ш. Хемніц, характеризуючи об'єкт охорони авторського права, визначений у пункті 2 параграфу 2 Закону Німеччини про авторське право, зазначають що ці положення подають визначення твору в авторському праві, а саме «особиста інтелектуальна творчість». Вказується також на відповідність цього визначення прецедентному праву ЄС, згідно з яким твір має бути «власним інтелектуальним творінням його автора», у якому виражена особистість автора [34, 419, 422]. Подібного погляду дотримується й Федеральне міністерство освіти та досліджень Німеччини, вказуючи, що твір як об'єкт правової охорони обов'язково повинен бути пов'язаний з автором, це його особистий інтелектуальний витвір, який має певну особливість, оригінальність чи індивідуальність [35]. Опрацьовуючи проблематику правових конфліктів у сфері інтелектуальної власності, що виникають між викладачами та студентами, професори Політехнічного університету Валенсії (Іспанія) Ф. Р. Фернандес, В. Ж. Хорнет та Дж. В. О. Гутьєрес спираються на доктринальне визначення оригінальності як відображення особистості автора та

результату його творчості та як підстави для надання твору або тій його частині, яка є оригінальною, правової охорони [36, 9–10, 12–13]. Узагальнюючи окреслені наукові погляди, можна виділити їх єдину частину: ознака оригінальності відображає зв'язок з автором, у ній розкривається особистість автора. Оригінальність конкретного твору як ознака, за якою надається правова охорона, передбачається, проте інша сторона має право доводити, що у конкретному творі відсутні ознаки оригінальності, якщо вона хоче виключити його з-під правової охорони.

У доктрині деяких держав виділяються й інші аспекти оригінальності. Так, науковці у сфері авторського права Франції розглядають її як позначку інтелектуального внеску автора; вираження вільного та творчого вибору автора. Перший аспект передбачає оцінку внеску, має більш виражений об'єктивний характер та застосовується до робіт прикладного, технічного чи практичного спрямування. Другий аспект характеризується мистецьким внеском автора, що повинен, як мінімум, співвідноситися з уже існуючою інтелектуальною спадщиною. Цей аспект є ще більш об'єктивним та походить з європейського прецедентного права [37]. Професори Ф. Р. Фернандес, В. Ж. Хорнет та Дж. В. О. Гутерес зазначають про такий аспект оригінальності творіння як його об'єктивна новизна, створення чогось нового, що не існувало раніше. Водночас таке творіння повинно мати мінімальну релевантність або творчу висоту [36, 12–13]. Узагальнюючи окреслені аспекти, можна зробити висновок про їх похідний характер від основного аспекту оригінальності (відображення особистості автора у творі), а також про їх прикладну спрямованість, тобто застосовність лише в певних сферах правовідносин.

Отже, основними положеннями щодо оригінальності творіння у доктрині, законодавстві та судовій практиці ЄС є такі:

- 1) це поняття має специфічний юридичний зміст, який є чітко визначеним;
- 2) є критерієм охороноздатності об'єктів авторського права;
- 3) означає відображення особистості автора у конкретному творі та проявляється у виборі, послідовності та поєднанні слів, за допомогою чого оригінально розкривається творчість автора.

Рівень оригінальності, умови надання правової охорони, визначення додаткових об'єктів авторського права можуть встановлюватися національним законодавством конкретної держави-члена ЄС. Однак законодавство Євросоюзу встановлює засади поняття оригінальності (відображення зв'язку твору й автора) та може встановлювати окремі уточнюючі положення (наприклад, неприпустимість використання тестів щодо функціональності та естетичності комп'ютерної програми в ході визначення її оригінальності).

Відповідно до статті 15 Бернської конвенції зазначення імені автора літературного, художнього твору (за відсутності доказів іншого) є достатнім для допуску до порушення судового переслідування проти контрафакторів. Це положення розглядається дослідниками проблематики встановлення наявності авторських прав у контексті гармонізації авторського права Євросоюзу як «презумпція авторства». На основі «презумпції авторства» у судовій практиці Загального суду ЄС сформувалася інша презумпція — «презумпція оригінальності», сформульована таким чином: якщо твір створено, його оригінальність презюмується [16].

У національній юридичній літературі оригінальність твору розглядається як зовнішній вияв творчого характеру праці автора [38]. При цьому оригінальність означає не абсолютну унікальність твору, а його автентичність та самобутність [13, 12–13]. Оригінальність твору не залежить від новизни твору чи його художньої цінності [39, 61]. У зв'язку з цим необхідно погодитися з позицією О. В. Кохановської, що «творчість зводиться до встановлення результату інтелектуальної діяльності» [40, 846–847].

Визначення в конкретному об'єкті дослідження чи його частині ознак оригінальності входить до основних завдань судової експертизи, пов'язаної з літературними, художніми творами та іншими об'єктами авторського права [39, 64]. У судовій практиці відповідна

експертиза здебільшого застосовується, якщо необхідно заперечити оригінальність твору, довести, що він не містить ознак оригінальності. Відповідно тягар доказування відсутності у творі ознак оригінальності покладається на відповідача.

Порівнюючи окреслені положення доктрини, законодавства та судової практики ЄС з положеннями національної доктрини та судової практики, можна вказати про їх концептуальну подібність, за винятком того, що за правом Євросоюзу критерієм охороноздатності творіння виступає його оригінальність, а за усталеною національною доктриною — творчий характер праці автора [40, 845–846].

У пункті 56 статті 1 Закону 2811-ІХ «творчий характер» результату інтелектуальної діяльності як критерій охороноздатності не згадується, натомість застосовується термін «оригінальність». У пункті 35 статті 1 Закону 2811-ІХ закріплено оригінальність як ознаку таких властивостей діяльності автора щодо створення твору: власний характер; творчий характер; інтелектуальний характер. Крім того, оригінальність повинна відображати творчі рішення автора, прийняті ним під час створення твору. Оцінюючи ці положення, необхідно враховувати, що прийняття Закону 2811-ІХ спрямоване на виконання зобов'язань з імплементації норм авторського права ЄС [41], а тому підлягають урахуванню визначені вище положення щодо оригінальності творіння в авторському праві Євросоюзу.

Законодавче закріплення оригінальності поки що не отримало широкого обговорення у національній науці. Тим не менш, порівнюючи його з положеннями щодо оригінальності у праві ЄС, а також ураховуючи усталені національні доктринальні підходи до критеріїв охороноздатності твору, можна запропонувати таке розкриття властивостей діяльності автора щодо створення твору. Власний характер праці автора означає, що твір повинен бути створений ним особисто. Творчий характер означає, що у творі повинна виявитися особистість автора. У поєднанні з вимогою відображення авторських творчих рішень вказані властивості означають зв'язок автора з конкретним твором. На підставі цього запровадження у національне законодавство поняття оригінальності можна вважати значним кроком на шляху гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС у сфері авторського права.

Проведене дослідження дає можливість зробити такі **висновки**:

Сформульоване у пункті 35 статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» визначення оригінальності твору 1) з урахуванням пункту 56 зазначеної статті дає підстави стверджувати, що оригінальність твору закріплено як критерій охороноздатності та як ознаку творчого характеру діяльності автора; 2) сприяє стабільності судової практики, оскільки створює підґрунтя для уточнення підстав визнання твору таким, що не має ознак оригінальності; 3) сприяє імплементації усталених підходів Суду справедливості ЄС щодо оригінальності творів (наприклад, неприпустимість урахування функціональності та естетичності комп'ютерної програми в ході визначення її оригінальності; єдиним показником оригінальності є розкриття особистості автора твору; визначення обсягу вимог, задоволення яких необхідне для визнання твору оригінальним) у практику національних судів.

Конвенційний рівень положень про презумпцію авторства у поєднанні із законодавчою дефініцією оригінальності твору у пункті 35 статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» дає підстави стверджувати про існування у національній системі захисту авторського права «презумпції оригінальності» літературних і художніх творів (у значенні статті 2 Бернської конвенції), яка полягає у припущенні, що твір, на якому зазначено автора, і коли цей автор звертається до суду з метою захисту свого порушеного, невизнаного, оспорюваного авторського права, вважається оригінальним, доки не доведено інше.

Перелік використаних джерел / List of references

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. *Bernska konvenciia pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv vid 24.07.1971 r.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення: 09.01.2023).
2. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав : постанова Пленуму Верховного суду України від 04.06.2010 р. № 5. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy.* 2010. № 6. С. 4. *Pro zastosuvannia sudamy norm zakonodavstva u spravakh pro zakhyst avtorskoho prava i sumizhnykh prav: postanova Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 04.06.2010 r. № 5. Visnyk Verkhovnoho sudu Ukrainy.* 2010. № 6. S. 4.
3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 06.07.2022 р. *Справа № 757/49265/19-ц.* *Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 06.07.2022 r. Sprava № 757/49265/19-ts.* URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105139782> (дата звернення: 08.01.2023).
4. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. *Голос України.* 31.12.2022. № 267. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 r. № 2811-IX. Holos Ukrainy ofitsiine vydannia vid 31.12.2022. № 267.*
5. Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/24/oj> (дата звернення: 26.02.2023).
6. Directive 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and certain related rights. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/116/oj> (дата звернення: 26.02.2023).
7. Judgment of the Court of 11 June 2020, *Brompton Bicycle Ltd v Chedech/Get2Get*, C-833/18, EU:C:2020:461. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=227305&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3325549> (дата звернення: 26.02.2023).
8. Томаров І. Презумпція оригінальності твору: потрібна чи ні? *Tomarov I. Prezumptsiia oryhnalnosti tvoruu: potribna chy ni?* URL: <http://www.legalshift.com.ua/?p=1332> (дата звернення: 09.01.2023).
9. Rosati E. *Originality in EU Copyright Full Harmonization through Case Law.* Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited (UK); Northampton: Edward Elgar Publishing, Inc. (USA). 2013. 271 p. URL: <https://bit.ly/3Ye7d0I> (дата звернення: 27.02.2023).
10. Order of the Court of 30 January 2018, *Murphy v EUIPO*, C-538/17 P, EU:C:2018:47. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=originality&docid=199063&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2730520#ctx1> (дата звернення: 08.02.2023).
11. Кетрарь А. А. Поняття та ознаки об'єкта авторського права. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 59. С. 416–422. *Ketrar A. A. Poniattia ta oznaky obiekta avtorskoho prava. Aktualni problemy derzhavy i prava.* 2011. Vyp. 59. S. 416–422.
12. Клейменова С. М. До питання про об'єкт авторського права. Держава і право : Зб. наук. пр. Київ: ІДІП НАН України. 2003. Вип. 19. С. 371–378. *Kleimenova S.M. Do pytannia pro obiekt avtorskoho prava. Derzhava i pravo: Zb. nauk. pr. Kyiv: IDiP NAN Ukrainy.* 2003. Vyp. 19. S. 371–378.
13. Штефан А. С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту : монографія. Київ: НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2017. 150 с.

Shtefan A. S. Avtorske pravo i sumizhni prava: osoblyvosti pravovoi okhorony, zdiisnennia ta zakhystu: monohrafiia. Kyiv: NDI intelektualnoi vlasnosti NAPrNU, TOV «NVP Interservis», 2017. 150 s.

14. Штефан О. О. *Поняття об'єкта авторського права та критеріїв його охороноздатності. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2006. № 6. С. 3–8.*
Shtefan O. O. Poniattia obiekta avtorskoho prava ta kryteriiv yoho okhoronozdatnosti. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2006. № 6. S. 3–8.
15. Капіца Ю. М. *Уніфікація і гармонізація законодавства з охорони прав інтелектуальної власності держав-членів ЄС та законодавство України : дис. ... д-ра юрид.наук : 12.00.03. Київ, 2019. 477 с.*
Kapitsa Yu.M. Unifikatsiia i harmonizatsiia zakonodavstva z okhorony prav intelektualnoi vlasnosti derzhav-chleniv YeS ta zakonodavstvo Ukrainy: dys. ... d-ra yuryd.nauk: 12.00.03. Kyiv, 2019. 477 s. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0519U001601/> (дата звернення: 25.11.2022).
16. *The Routledge Handbook of EU Copyright Law. Ed: Eleonora Rosati. New York: Routledge. 2021. 550 p. URL: <https://bit.ly/3Y6DaYF> (дата звернення: 27.02.2023).*
17. *Rendas T. Exceptions in EU Copyright Law: In Search of a Balance Between Flexibility and Legal Certainty. The Netherlands: Kluwer Law International B.V., 2021. 464 p. URL: <https://bit.ly/3kuPh43> (дата звернення: 27.02.2023).*
18. *Stamatoudi I., Torremans P. EU Copyright Law: A Commentary. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited (UK); Northampton: Edward Elgar Publishing, Inc. (USA), 2014. 1264 p. URL: <https://bit.ly/41tp4DB> (дата звернення: 27.02.2023).*
19. *Bently L., Sherman B., Gangjee D., Johnson P. Intellectual Property Law. Oxford: Oxford University Press, 2022. 1428 p. URL: <https://bit.ly/3md7UcZ> (дата звернення: 27.02.2023).*
20. *Cassation partielle: solution Cour de cassation, Assemblée Plénière, du 7 mars 1986 à la pourvoi № 83-10.477. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007016934/> (дата звернення: 23.02.2023).*
21. *Council Directive 91/250/EEC of 14 May 1991 on the legal protection of computer programs. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/1991/250/oj> (дата звернення: 26.02.2023).*
22. *Judgment of the Court of 16 July 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72482&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3317256> (дата звернення: 26.02.2023).*
23. *Judgment of the Court of 12 September 2019, Cofemel — Sociedade de Vestuário SA v G-Star Raw CV, C-683/17, EU:C:2019:721. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=cofemel&docid=217668&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=3317256#ctx1> (дата звернення: 26.02.2023).*
24. *Judgment of the Court of 29 July 2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=216545&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3324863> (дата звернення: 26.02.2023).*
25. *Opinion of Advocate General Campos Sánchez-Bordona of 31 May 2016, Montis Design BV v Goossens Meubelen BV, C-169/15, EU:C:2016:383. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=originality&docid=-179081&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2730520#ctx1> (дата звернення: 08.02.2023).*
26. *Code de la propriété intellectuelle Version en vigueur au 21 février 2023 // Legifrance. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006069414> (дата звернення: 21.02.2023).*

-
27. *Le droit d'auteur d'un intervenant lors d'une séance pédagogique // Réseau-Canope.*
URL: <https://www.reseau-canope.fr/savoirscdi/societe-de-linformation/cadre-reglementaire/le-coin-du-juriste/le-droit-dauteur-dun-intervenant-lors-dune-seance-pedagogique.html> (дата звернення: 13.03.2023).
 28. *Œuvre générée par une intelligence artificielle : quelle alternative à la protection par le droit d'auteur ? // Affiches-PARISIENNES.* URL: <https://www.affiches-parisiennes.com/oeuvre-generee-par-une-intelligence-artificielle-quelle-alternative-a-la-protection-par-le-droit-d-auteur-119354.html> (дата звернення: 13.03.2023).
 29. *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) // Bundesministerium der Justiz.* URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/urhg/BJNR012730965.html> (дата звернення: 21.02.2023).
 30. *Ley de Propiedad Intelectual // BOE LEGISLACIÓN CONSOLIDADA.* URL: <https://www.boe.es/buscar/pdf/1996/BOE-A-1996-8930-consolidado.pdf> (дата звернення: 21.02.2023).
 31. *Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych // Internetowy System Aktów Prawnych.* URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19940240083> (дата звернення: 21.02.2023).
 32. *Code de droit économique // Moniteur Belge.* URL: <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/2013/02/28/2013A11134/justel> (дата звернення: 21.02.2023).
 33. *Codice civile // Gazzeta Ufficiale della Repubblica Italiana.* URL: <https://www.gazzettaufficiale.it/dettaglio/codici/codiceCivile> (дата звернення: 21.02.2023).
 34. *Grundwissen zum Urheberrecht – Teil 1 Von Wiss. Mitarbeiter Julian Kanert, Wiss. Mitarbeiterin Stefanie Meyer, Chemnitz // ZJS – Zeitschrift für das Juristische Studium.* URL: https://www.zjs-online.com/dat/artikel/2020_5_1424.pdf (дата звернення: 13.03.2023).
 35. *Urheberrecht in der Wissenschaft – Was gilt es zu beachten? // QUINTESENCE PUBLISHING DEUTSCHLAND.* URL: https://www.zjs-online.com/dat/artikel/2020_5_1424.pdf (дата звернення: 13.03.2023).
 36. *Fernández F.R., Chornet V.G., Gutiérrez J.V.O. Docentes, discentes y trabajos académicos: Propiedad Intelectual en conflicto. REVISTA DE EDUCACIÓN Y DERECHO. EDUCATION AND LAW REVIEW. Número 22 Abril-Septiembre 2020. P. 1–23.* URL: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/7639977.pdf> (дата звернення: 13.03.2023).
 37. *Votre création est elle protégeable par le droit d'auteur ? // DES DROITS, DES AUTEURS Le blog dédié au droit d'auteur.* URL: <https://desdroitsdesauteurs.fr/2016/09/la-notion-doriginalite-en-droit-dauteur/> (дата звернення: 13.03.2023).
 38. *Шляхи встановлення ознак творчого характеру наукових творів при проведенні судової експертизи // Центр судової експертизи та експертних досліджень. Shliakhy vstanovlennia oznak tvorchoho kharakteru naukovykh tvoriv pry provedenni sudovoi ekspertyzy // Tsentri sudovoi ekspertyzy ta ekspertnykh doslidzhen.* URL: <https://ics.gov.ua/expert/useful/publications/359389/> (дата звернення: 08.01.2023).
 39. *Судова експертиза об'єктів права інтелектуальної власності в Україні: навч.-метод. видання / В. Л. Федоренко (кер. авт. кол.), О. Г. Адлер, Л. П. Тимошик, Н. М. Ковальова, О. В. Голікова, Т. М. Чабанець та ін. ; за ред. В. Л. Федоренка. Київ: Ліра-К, 2022. 196 с.*
Sudova ekspertyza ob'ektiv prava intelektualnoi vlasnosti v Ukraini: navch.-metod. vydannia / V. L. Fedorenko (ker. avt. kol.), O. H. Adler, L. P. Tymoshchuk, N.M. Kovalova, O. V. Holikova, T. M. Chabanets ta in.; za red. V. L. Fedorenka. Kyiv: Lira-K, 2022. 196 s.
 40. *Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 976 с.*
-

Tsyvilne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna: pidruchnyk / za red. O. V. Dzery, N. S. Kuznietsovoi, R. A. Maidanyka. Kyiv: Yurinkom Inter, 2018. 976 s.

41. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про авторське право і суміжні права». *Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro avtorske pravo i sumizhni prava»*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/26951> (дата звернення: 26.02.2023).

Yurii Riabchenko

Doctor of Legal Sciences/Dr. Habil. (Law), Associate Professor, Professor of the Department of Private Law of the State Tax University

Originality of the creation: legislative innovations and prospects for its implementation

In the context of the ongoing processes of implementation of the norms of EU law on copyright and related rights to the national legislation on copyright and related rights, the article raises the problem of different scientific approaches in the EU and in Ukraine regarding the perception of the concept of originality of a work. Therefore, the article is devoted to the assessment of legislative innovations regarding the determination of the originality of creation in clause 35 of Art. 1 of the Law «On Copyright and Related Rights», providing a characterization of their value for the scientific and law enforcement spheres. The main provisions of the concept of originality under EU law regarding copyright and related rights were determined, and an analysis of scientific views and provisions regarding the originality of creation in national copyright law was carried out. Based on the conducted analysis, differences in the understanding of the concept of originality in the EU law regarding copyright and related rights and in national copyright law have been determined. A comparative analysis of the doctrine, legislation and judicial practice of the EU regarding the issue of the distribution of the burden of proving the originality in court and the relevant sources of the national system of copyright protection regarding the judicial establishment of the creative nature of the author's work in creating creation is provided. Based on the relationship between the concepts of «originality», «creative character», «creation», as well as the results of the comparative analysis, it is noted that there is a «presumption of originality» of literary and artistic works (within the meaning of Article 2 of the Berne Convention) in the national copyright protection system, which consists in the assumption that a creation on which an author is indicated, and this author goes to court to protect his violated, unrecognized, contested copyright, is considered original until proven otherwise. It is justified that the originality of the creation is enshrined in clause 35 of Art. 1 of the Law «On Copyright and Related Rights» as a criterion for the provision of legal protection. The significance of the legislative consolidation of the originality of creation in the law-making and law-enforcing spheres is outlined.

Keywords: originality, creation, creative character, protectability, proof, presumption, justice

Подано / Submitted: 23.01.2023

Доопрацьовано / Revised: 16.03.2023

Прийнято до публікації / Accepted: 23.03.2023